

สารบัญ

บทนำ: หนึ่งปีของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน	10
การเมือง: ถึงเวลาของผู้นำรุ่นที่ 5	
Wikileaks เปิดปมสีจิ้นผิง	20
กลยุทธ์ครองอำนาจของสีจิ้นผิง	26
เคล็ดวิชารักษากำนาจด้วยกองทัพนักโพสต์	34
คนจีนมองสีจิ้นผิงอย่างไร?	40
ทำไมสีจิ้นผิงต้องรวบอำนาจ?	48
กุญแจใหญ่ของสีจิ้นผิง	54
สองชั่วความคิดในจีนยุคใหม่	60
เศรษฐกิจ: ปฏิรูปแบบสีจิ้นผิง	
40 ปีของการปฏิรูป จีนทำได้อย่างไร?	68
ความทันสมัย: เส้นทางคดเคี้ยวของจีน	74
รู้จัก “สีโคโนมิคส์”	80
ศาสตร์และศิลป์ของ “สีโคโนมิคส์”	86
ถอดรหัส “ความคิดสีจิ้นผิงสำหรับจีนยุคใหม่”	92
เศรษฐกิจจีน: นำโดยรัฐวิสาหกิจ หรือนำโดยเอกชน?	98
ดีเบตแห่งศตวรรษ: ตลาด vs รัฐ	104
ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมจีนไม่มีสูตรเดียว	110

ยุทธศาสตร์ Jing-Jin-Ji: ภาพอนาคตประเทศจีน	116
ยุทธศาสตร์ One Belt One Road: ภาพมหาอำนาจใหม่	122
เมื่อจีนเป็นเจ้าของนิวยอร์ก	128
เทคโนโลยี: แผนการใหญ่ AI และเทรนด์ใหม่	
แผนการใหญ่ AI 2030 เมื่อหุ่นยนต์กุมอนาคตจีน	136
เปิดกลยุทธ์ AI ของ Baidu	142
สำนักตั้งมือของแจ็กหม่า	148
เรื่องที่คุณอาจไม่เคยรู้เกี่ยวกับวงการสตาร์ทอัพจีน	154
เศรษฐกิจ QR Code	160
เศรษฐกิจการแชร์	166
“New Retail” วิสัยทัศน์ของแจ็กหม่า	172
กลยุทธ์รากหญ้า: เคล็ดลับของ Video App มาแรงที่สุดในจีน	176
อนาคตจีนอยู่ที่คนสูงวัย	182
คนจีนรุ่น 95: เปิดโฉมหน้าวัยรุ่นจีน	188
บทส่งท้าย: จีน vs สหรัฐฯ ใครครองอนาคต?	192
ประวัติผู้เขียน	200

คำนำ

เจมส์ ฟาลโลวส์ (James Fallows) คอลัมน์นิสต์ชื่อดังของนิตยสาร *The Atlantic* เคยเขียนไว้อย่างน่าคิดว่า “ในเวลาเดียวกัน จีนนั้นทั้งร่ำรวยและยากจน ทั้งเจริญและล้าหลัง ทั้งก้าวไปข้างหน้าและถอยหลังลงคลอง ทั้งสร้างนวัตกรรมเองและเป็นจอมเลียนแบบ ทั้งเปิดเสรีและปิดกั้นต่างชาติ ทั้งหยิ่งผยองและขาดความมั่นใจ ทั้งเดินตามและเดินสวนกับแนวทางทุนนิยมตะวันตก”

หนังสือเล่มนี้พยายามฉายภาพที่ซับซ้อนของจีนสมัยใหม่ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ชื่อ *China 5.0* สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจทั้งในด้านบวกและลบภายใต้สีจิ้นผิง ซึ่งเป็นผู้นำรุ่นที่ 5 ทั้งยังสะท้อนภาพความท้าทายของจีนไต่เทคโนโลยีที่กำลังเดินหน้าด้านเทคโนโลยีไปอีกขั้นด้วยความเร็วที่ฉูดฉาด จากยุค 4.0 คือเทคโนโลยีดิจิทัล ก้าวสู่ยุค 5.0 คือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์หรือ AI ซึ่งจะเป็นกุญแจชี้ทิศทางอนาคตของจีนด้วย

บทความในเล่มคัดสรรจากข้อเขียนของผมในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, เว็บไซต์สื่อความรู้สร้างสรรค์ The101.world, สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า และ Workpoint News ในการพิมพ์ครั้งนี้ ผมได้ปรับปรุงบทความให้มีเนื้อหาสอดคล้องและเชื่อมโยงกันมากขึ้น ตัดทอนเนื้อหาที่ซ้ำและล้าสมัย รวมทั้งเพิ่มเติมข้อมูลใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของจีน

ขอบพระคุณอาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ และอาจารย์วรพจน์ วงศ์-
กิจรุ่งเรือง ที่ชวนให้ผมคัดสรรข้อเขียนเพื่อรวมเล่ม ขอบพระคุณอิสรา
งามศรัทธา ที่ช่วยรวบรวมบทความ และขอบพระคุณอภิรดา มีเดช
ณัฐพรรณ เรื่องศิรินุสรณ์ และทีมงานมีอาชีพของสำนักพิมพ์
Bookscape ที่ใส่ใจต้นฉบับอย่างยิ่ง

อาร์ม ตั้งนิรันดร

China 5.0

สี่จีนพิง เศรษฐกิจยุคใหม่

และแผนการใหญ่ AI

อาร์ม ตั้งนิรันดร

บทนำ

หนึ่งปีของแต่ละประเทศ
ไม่เท่ากัน

1

กาลครั้งหนึ่ง ข้ารับใช้คนหนึ่งเคยขอพระราชทานรางวัลจาก พระราชาเป็นเมล็ดข้าว โดยขอให้วางเมล็ดข้าว 1 เมล็ดที่ช่องแรกของ ตารางหมากรุก แล้วเพิ่มเป็น 2 เมล็ดในช่องที่สอง, 4 เมล็ดในช่องที่สาม, 8 เมล็ดในช่องที่สี่ ... ค่อยๆ เพิ่มขึ้น “เท่าตัว” (คูณ 2) ไปที่ละช่อง

พระราชาอาจไม่ทันได้คิด แต่ทราบไหมครับว่า ถ้าข้ารับใช้ คนนี้กราบทูลขอพระราชทานเมล็ดข้าวเฉพาะในช่องสีขาวของตาราง หมากรุก จากเมล็ดแรกจะเพิ่มขึ้นที่ละเท่าตัวทไป 31 ครั้งจนเป็น 2,147,483,648 เมล็ดในช่องสุดท้าย ถ้าเขากราบทูลขอพระราชทาน เมล็ดข้าวในช่องทุกช่องของตาราง จะได้เมล็ดข้าวในช่องสุดท้ายถึง 9,223,372,036,854,775,808 เมล็ด!

เช่นเดียวกับพระราชาในนิทาน พวกเรามักนึกไม่ถึงว่า “การเพิ่ม ขึ้นแบบทบทวีคูณ” (ภาษาฝรั่งเรียก “compound”) สามารถทำให้ปริมาณ

เพิ่มขึ้นได้รวดเร็วเพียงใด หลายคนจึงไม่เคยคิดว่า ความต่างนิดๆ หน่อยๆ ของอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ จะสร้างความแตกต่างได้มากเพียงใดเมื่อเวลาผ่านไป 10 ปี... 20 ปี...

ถ้าเราเอาเลข 70หารด้วยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เราจะได้ทราบว่าต้องใช้เวลากี่ปี จีดีพีจึงจะเพิ่มขึ้น “หนึ่งเท่าตัว” ตัวอย่างเช่น ถ้าอัตราการเติบโตอยู่ที่ 7% จีดีพีจะเพิ่มขึ้นหนึ่งเท่าตัวทุก ๆ 10 ปี (70หาร 7 = 10), ถ้าอัตราการเติบโตอยู่ที่ 3.5% ต่อปี จีดีพีจะเพิ่มขึ้นหนึ่งเท่าตัวทุก ๆ 20 ปี

เมื่อเวลาผ่านไป 100 ปี ประเทศที่เติบโตที่ 3.5% ต่อปี จีดีพีจะเพิ่มขึ้น “หนึ่งเท่าตัว” ทบต่อกันไป 5 ครั้ง (คูณด้วย 32) ส่วนประเทศที่เติบโตที่ 7% ต่อปี จีดีพีจะเพิ่มขึ้น “หนึ่งเท่าตัว” ทบต่อกันไป 10 ครั้ง (เท่ากับคูณด้วย 1024 เลยกครับ!)

นี่จึงเป็นสาเหตุที่หลายคนอาจตามไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจีนในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา รายงานของ McKinsey Global Institute เคยคำนวณว่า อังกฤษใช้เวลา 150 ปีกว่าที่จีดีพีต่อหัว (PPP) จะเพิ่มขึ้นหนึ่งเท่าตัวจาก 1,300 ดอลลาร์ เป็น 2,600 ดอลลาร์, ขณะที่เยอรมนีใช้เวลา 65 ปี, สหรัฐฯ ใช้เวลา 53 ปี, ญี่ปุ่นใช้ 33 ปี, ส่วนจีนใช้เวลาเพียง 12 ปี

ถ้าเราลองกางตัวเลขจีดีพีต่อหัว (nominal) ของจีนและไทยที่รวบรวมโดยธนาคารโลกมาเปรียบเทียบกัน จะพบว่า ในปี 1990 จีดีพีต่อหัวของจีนอยู่ที่ 317 ดอลลาร์ (ขณะที่ไทยสูงกว่า 5 เท่าที่ 1,508 ดอลลาร์) พอเวลาผ่านไป 20 ปี ในปี 2010 จีดีพีต่อหัวของจีนเพิ่มขึ้นมาที่ 4,560 ดอลลาร์ (แต่ไทยก็ยังเหนือกว่าที่ 5,111 ดอลลาร์) แต่ผ่านไปอีกเพียงแค่ 5 ปี พอถึงปี 2015 จีดีพีต่อหัวของจีนขึ้นไปแตะที่ 8,027 ดอลลาร์แล้ว (ขณะที่ไทยกระโดดขึ้นด้วยความเร็วหอยทากมาที่ 5,814 ดอลลาร์)

ผมไม่อยากจะให้ใครอ่านถึงตรงนี้แล้วเสียกำลังใจนะครับ เมื่อ 60-70 ปีที่แล้ว พม่าเคยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าร่ำรวยที่สุดในอาเซียน แต่เวลา

ผ่านไปเพียงหนึ่งชั่วคน ไทยเราก็กึ่งห่างพม่ามาไกลพอควร (จีดีพีต่อหัวของพม่าในปี 2015 อยู่ที่ 1,161 ดอลลาร์)

ประเทศหนึ่งๆ สามารถตกต่ำลงได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันประเทศอื่นๆ ก็สามารถเติบโตขึ้นได้อย่างรวดเร็วครับ เมื่อ 30 ปีที่แล้วนี้เองจีนยังเป็นประเทศยากจนที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียอยู่แล้ว แต่ในวันนี้จีนได้กลายมาเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐฯ

2

นี่แหละครับที่เขารู้ว่า “เวลามีต้นทุน” คือถ้าเราอยู่เฉยๆ ก็เท่ากับถอยหลังแล้ว เราอาจคิดว่าเวลา 10 ปีไม่ได้ยาวนานอะไร แต่ด้วยอัตราการเติบโต 7% ต่อปีของจีน พอถึงปี 2020 จีดีพีของจีนก็จะเพิ่มขึ้นจากปี 2010 อีกหนึ่งเท่าตัว (คูณ 2) ขณะที่ของไทย เราจะยังคืบคลานอยู่ใกล้ๆ จุดเดิมไหมครับ?

หลายคนในจีนมักพูดว่า เวลาหนึ่งปีในจีนมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเทียบเท่ากับเวลาหลายปีในสังคมอื่น สังคมจีนมีความรู้สึกตลอดเวลากว่ากำลังเดินหน้าไม่หยุดนิ่ง เคยมีคนเปรียบเทียบว่า ยุคสมัยก่อร่างสร้างตัวของสหรัฐฯ เมื่อหลายสิบปีก่อนก็เคยมีลักษณะเดียวกัน คือเป็นสังคมมีไฟ มีฝัน มีความเชื่อมั่นในอนาคตและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง แต่มาวันนี้ นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดังอย่างไทเลอร์ โควิน (Tyler Cowen) ถึงกับวิจารณ์ว่าสหรัฐฯ กำลังกลายเป็นสังคมเฉื่อยชา (complacent society) คนจำนวนมากรู้สึกได้ว่าพอแล้ว เกียจคร้าน หมกมุ่นในการสร้างสรรค์และประดิษฐ์คิดค้นเช่นในอดีต เมื่อเศรษฐกิจไม่เติบโต ไม่มีการสร้างงานและโอกาสใหม่ๆ ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนกลับมีแต่จะยิ่งถ่างขึ้นเรื่อยๆ จนอาจนำไปสู่วิกฤตสังคมในที่สุด

ประเทศไทยเองก็เคยมีไฟโชติช่วงเหมือนกันนะครับ ทราบไหม

ครับว่าเราเองก็เคยเป็นตำนานมหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของโลกเหมือนกัน ถ้าไม่นับจีน ก็มีไทยนี่แหละครับที่มีอัตราการเติบโตในระดับที่สูงต่อเนื่องยาวนานที่สุดแห่งหนึ่งในโลก คือโตเฉลี่ยที่ 4.91% ต่อเนื่องเกือบ 30 ปี ในช่วงปี 1958-1987 และโตเฉลี่ยที่ 6.51% ติดต่อกันอีก 8 ปี ในช่วงปี 1987-1995 ในช่วงนั้น เวลาหนึ่งปีของไทยก็น่าจะเทียบเท่ากับเวลาหลายปีในประเทศรอบข้าง แต่ภายหลังจากที่เราเกิดวิกฤตต้มยำกุ้งในปี 1997 ก็เหมือนเราเริ่มหมดไฟ สุมอย่างไรก็จุดไม่ขึ้นอีกรอบ

แน่นอนว่า ประเทศที่เริ่มพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานที่ต่ำ ย่อมสามารถเติบโตได้ในอัตราที่รวดเร็วในช่วงเริ่มต้น แต่พอประเทศเริ่มเติบโตถึงจุดหนึ่ง ถ้าไม่เดินเครื่องปฏิรูปอีกครั้งเพื่อผลักดันให้เกิดการเติบโตต่อไป ก็ย่อมติดกับดักหยุดนิ่งอยู่กับที่

พอล โรเมอร์ (Paul Romer) นักเศรษฐศาสตร์ชื่อดัง และหัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ธนาคารโลก ชอบเล่าเรื่องคนป่วยเป็นมะเร็งไปหาหมอ หมอคนแรกแนะนำว่าต้องผ่าตัดจึงจะมีทางรอด หมอคนที่สองบอกว่าเพิ่งมีงานวิจัยชี้ว่าฉีดโบท็อกซ์แล้วจะหน้าเต่ง ดูหนุ่มขึ้น แนะนำคนไข้ให้ไปฉีดโบท็อกซ์ดีกว่า ปลอดภัย ได้ผลชั่ววู้อ

ท่านบอกว่า นักเศรษฐศาสตร์สมัยนี้ส่วนใหญ่มักเป็นหมอโบท็อกซ์ คือชอบแนะนำนโยบายเล็กๆ น้อยๆ ที่ดูเหมือนจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ปรับดอกเบียขึ้นๆ ลงๆ อัดฉีดเงินตรงนั้นที่ตรงนี้ที่ แต่มักขาดแคลนคนกล้าคิดการใหญ่ที่จะผ่าตัดประเทศด้วย “Big Idea” เพื่อปลดปล่อยพลังการเติบโตระลอกใหม่ ทั้งๆ ที่ไม่มีอะไรสำคัญไปกว่านี้อีกแล้ว

3

หลายคนฟังแล้วอาจคิดถึง “Big Idea” ว่าเป็นเหมือนยาวิเศษ ผั้นว่าขอแค่ให้หมอเทวดามาผ่าตัดประเทศด้วย “Big Idea” ประเทศก็คงจะเติบโตอย่างก้าวกระโดด

แต่ความจริงแล้ว ก็เช่นเดียวกับการผ่าตัดใหญ่ทุกชนิดที่มีความเสี่ยงสารพัด ไหนจะเสี่ยงติดเชื้อ ไหนจะมีผลข้างเคียง แกรมไม่แน่ใจว่าวิธีที่เลือกใช้นั้นเหมาะสมหรือไม่ เลือกแต่ละแนวทางก็อาจให้ผลการรักษาที่แตกต่างกัน

ถ้าไม่ผ่าตัดก็ไม่มีทางกลับมาแข็งแรง แต่แม้เลือกผ่าตัดก็ต้องเข้าใจความเสี่ยงและผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น พยายามปรับแนวทางการรักษาอย่างเหมาะสม และบรรเทาอาการข้างเคียงไม่ให้ลามเป็นวิกฤตใหม่

สีจิ้นผิง ผู้นำรุ่นที่ 5 ของจีน ได้ชื่อว่าเป็นคนคิดใหญ่ไม่คิดเล็ก หนังสือเล่มนี้ชวนมอง “Big Idea” ของสีจิ้นผิงอย่างรู้เท่าทัน พยายามทำความเข้าใจที่มาและเหตุผล ในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นความเสี่ยงและความท้าทายด้วย

จะมีอะไรน่าตื่นเต้นไปกว่านี้อีกล่ะครับ เมื่อสีจิ้นผิงเลือกเป็นมากกว่าหมอบ็อท็อกซ์ หันมาเดินหน้าคิดการใหญ่สวมบทหมอบัดตพลิกชะต้ามังกรยักษ์ให้ทะยานอีกรอบ ให้ความแต่ละปีของจีนยังคงมีค่าทบทวีคูณ

ด้านการเมือง แทนที่สีจิ้นผิงจะเลือกแนวทางละมุนละม่อมแบบผู้นำรุ่นก่อนหน้า หรือแทนที่จะเลือกปฏิรูปให้จีนเป็นประชาธิปไตยแบบที่ตะวันตกคาดหวัง เขากลับเลือกเดินแผนรวบอำนาจกลับเข้าสู่ตนและพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเฉียบขาด จนเทียบชั้นจักรพรรดิองค์ใหม่ of จีน เหตุใดเขาจึงเลือกเดินเส้นทางนี้ และเขาต้องเติมพันธอะไรบ้าง

ด้านเศรษฐกิจ แนวคิด “สีโคโนมิกส์” ก็ไม่เหมือนใคร เขาเรียกร้องให้จีนปฏิรูปครั้งใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาที่ซุกซ่อนใต้พรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ปัญหาเหล่านั้นคืออะไร ที่สำคัญ เขาทำอย่างไรเพื่อผลักดันให้จีนยังคงเติบโตต่อไปในอัตราที่สูง

ด้านเทคโนโลยี สีจิ้นผิงประกาศ “แผนการใหญ่ AI 2030” ซึ่งจะเป็นกุญแจตอบโจทย์อนาคตในทุกด้านของจีน พร้อมกับสนับสนุนบริษัทเทคโนโลยีของจีนเต็มที่ ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อครับว่า มาถึงวันนี้ จีนได้เปลี่ยน

โฉมหน้าจากประเทศล้าหลังกลายเป็นประเทศที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

นี่คือสิ่งที่ผมเรียกว่า *China 5.0: สี่จีนผิง เศรษฐกิจยุคใหม่ และแผนการใหญ่ AI* ที่จะเปลี่ยนโฉมหน้าจีนและโลก

มหาเศรษฐีชื่อดังอย่างสตีเฟน ชวาร์ตซ์แมน (Stephen Schwarzman) ประธานบริหาร Blackstone บริษัทการเงินยักษ์ใหญ่ เคยให้ข้อคิดแก่คนหนุ่มสาวไว้ว่า ในยุคนี้ ไม่ว่าคุณจะทำงานในสาขาใด คุณไม่สามารถเป็นผู้นำในสาขานั้นได้ถ้าคุณไม่มีความเข้าใจเรื่องจีน คุณไม่สามารถเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ดีได้ถ้าไม่เข้าใจเศรษฐกิจจีน หรือคุณจะเป็นนักการต่างประเทศที่ดีไม่ได้เลย ถ้าไม่เท่าทันความคิดของผู้นำจีน

เพราะโลกยุคใหม่ไม่ใช่โลกของอังกฤษ สหรัฐฯ หรือเยอรมนี แต่เป็น “โลกของจีน” โลกที่ “จีน” เป็นวิชาบังคับ ไม่ใช่วิชาเลือกอีกต่อไป

การเมือง

ถึงเวลาองผู้นำรุ่นที่ 5

◆
Wikileaks เปิดปุ้มสี่จันผิง
◆

“สี่จิ้นผิง” มาจากไหน น้อยคนที่จะรู้ เพราะตามประเพณีการเมืองจีนแล้ว ประวัติส่วนตัวผู้นำถือเป็นความลับระดับชาติ (เมื่อไม่มีใครรู้ จะได้ไม่มีใครมาวิพากษ์จับผิด) ... ประวัติของสี่จิ้นผิงที่รู้จักกันไปในจีน จึงมีเพียงประวัติอันแสนจืดชืดที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนประกาศในเว็บไซต์ของพรรค ซึ่งประกอบด้วยชื่อตำแหน่งในอดีตและปีที่ดำรงตำแหน่งเท่านั้น!

แต่ในยุคสมัยที่ความลับไม่มีในโลก สำหรับเรื่องต่างๆ ที่ผู้มีอำนาจพยายามปิดปากไม่ให้คนเล่าโดยอ้างเหตุผลเรื่องความมั่นคง ผู้สอดรู้สอดเห็นทั้งหลายก็มักสามารถหาอ่าน “ดราม่า” หลังจากเหล่านี้ได้ในโลกไซเบอร์... โดยเฉพาะในวิกิลีกส์ (Wikileaks) เว็บไซต์เปิดเผยข้อมูลชื่อดังซึ่งได้เผยแพร่บันทึกข่าวกรองของสถานทูตสหรัฐฯ ทั่วโลกด้วย

เอกสารลับฉบับหนึ่งก็คือ บันทึกเลขที่ 09BEIJING3128 ซึ่งเป็นรายงานของทูตสหรัฐฯ ประจำกรุงปักกิ่งต่อกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของ “สี่จิ้นผิง” จากการศึกษาพูดคุยกับแหล่งข่าวท่านหนึ่งในปี 2009

แหล่งข่าวรายนี้เป็นชาวจีนที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัย XXX ในกรุงวอชิงตัน โดยท่านเป็นลูกผู้นำระดับสูงท่านหนึ่ง ในยุคเดียวกับเหมาเจ๋อตงและ “พ่อของสี่จิ้นผิง” ... โดยที่พ่อของสี่จิ้นผิงคือสีจิ้นซุน อดีตรองนายกฯ ที่หนุ่มที่สุดในยุคนั้น... ทั้งสี่จิ้นผิงและศาสตราจารย์นิรนามท่านนี้จึงเติบโตขึ้นมาในทำเนียบผู้นำซึ่งเป็นเสมือน “วังต้องห้าม” กลางกรุงปักกิ่ง และทั้งสองได้มารู้จักสนิทสนมกันในช่วงวัยรุ่น

ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ซึ่งมีการปลุกระดมมวลชนเข้าทำลาย “พวกนิยมขวา” ... พ่อของศาสตราจารย์ท่านนี้และพ่อของสี่จิ้นผิง ล้วนถูกกล่าวหาว่าเป็น “พวกนิยมขวา” และถูกจับเข้าคุกเป็นเวลายาวนานกว่า 10 ปี (ส่วนลูกๆ ก็ถูกเนรเทศให้ไปใช้แรงงานในชนบท) จนกระทั่งตั้งเสี่ยวผิงขึ้นมาใช้อำนาจในเวลาต่อมา จึงได้มีการนิรโทษกรรมพ่อของทั้งคู่

ด้วยได้ผ่านร้อนผ่านหนาวอันสาหัสในยุคปฏิวัติวัฒนธรรม ศาสตราจารย์ท่านนี้และสี่จิ้นผิงจึงมีประสบการณ์และแผลทางจิตใจที่ใกล้เคียงกัน หากแต่ละคนกลับเลือกสมานบาดแผลดังกล่าวด้วยทางเดินชีวิตที่แตกต่างกัน... เรียกว่าคนละขั้วเลยทีเดียว

ภายหลังสิ้นสุดการปฏิวัติวัฒนธรรมและได้กลับเข้าเมือง ศาสตราจารย์เลือกใช้ชีวิต “เพลย์บอย” ออกไปเที่ยวเล่นกลางคืน อ่านและ “ล้างหัว” ตนเองด้วยวรรณกรรมตะวันตก จนกระทั่งได้เดินทางไปเรียนต่อต่างประเทศ และอยู่เป็นอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยสหรัฐฯ ไม่กลับมาเหยียบจีนแดงอีก... ในขณะที่สี่จิ้นผิงกลับเลือกเส้นทางตรงกันข้าม เขาสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่วัยเยาว์ และภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม เขาเลือกที่จะคงความเป็น “แดงที่ซ้นกว่าเลือด” ด้วยการแสดงความจงรักภักดีต่อพรรคคอมมิวนิสต์ และมุ่งมั่นที่จะเติบโตในหน้าที่การงานภายใต้ระบบของพรรค

สี่จิ้นผิงเริ่มชีวิตการทำงานด้วยการเข้าเป็นเจ้าหน้าที่ทหารในกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นหน่วยงานปิดที่คนหนุ่มน้อยคนจะมี

โอกาสได้เข้าไปปฏิบัติงาน ศาสตราจารย์เล่าว่า ในยุคที่เติ้งเสี่ยวผิงครองอำนาจ พ่อของสี่จิ้นผิงได้ไปเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำมณฑลกว่างตง (มณฑลแรกในจีนที่ดำเนินการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ) และเขาได้ฝากลูกสาวของนายพลเก็งเปี้ยว นายทหารระดับสูง เข้าทำงานในมณฑลกว่างตง ดังนั้น ตามหลักต่างตอบแทน เขาจึงขอให้นายพลเก็งเปี้ยวรับลูกชายของตนเข้าทำงานในกองบัญชาการทหารสูงสุดในปักกิ่งด้วย

หากดูจาก “เส้นก๋วยจั๊บน้ำร้อน” ของสี่จิ้นผิงแล้ว เขาสามารถเติบโตในกองบัญชาการทหารสูงสุดได้อย่างมั่นคงตามลำดับขั้น แต่สี่จิ้นผิงกลับเห็นว่านั่นเป็นหนทางก้าวหน้าที่คับแคบเกินไป และมองไปถึงความก้าวหน้าในระยะยาวที่ยิ่งใหญ่กว่านั้น ด้วยเหตุนี้ หลังจากเข้าทำงานในกองบัญชาการทหารสูงสุดได้ไม่กี่ปี เขาจึงขออาสาออกไปเป็นเจ้าหน้าที่พรรคในชนบทในสมัยที่แทบไม่มีลูกผู้นำพรรคคนไหนเลือกไปทำงานบ้านนอก

สี่จิ้นผิงเริ่มเป็นเจ้าหน้าที่พรรคในเมืองฉือเจียจวง มณฑลเหอเป่ย์ และขึ้นเป็นรองเลขาธิการพรรคฯ เมืองเจิ้งติ้ง ซึ่งเป็นเมืองชนบทที่อยู่ใกล้เคียง ศาสตราจารย์ได้เคยถามสี่จิ้นผิงว่า ทำไมจึงเลือกกลับไปลุยโคลนบ้านนอก... สี่จิ้นผิงตอบสั้นๆ ว่า “เอ็งไม่ต้องหวังช้าหรือก วันหนึ่งข้าจะกลับมา”

และก็เป็นจริงตามนั้น แม้จะเป็นเวลาอีกหลายสิบปีต่อมา... เส้นทางของสี่จิ้นผิงเริ่มจากได้ย้ายไปเติบโตในมณฑลฝูเจี้ยน ซึ่งเป็นมณฑลยุทธศาสตร์ที่อยู่ตรงข้ามเกาะไต้หวัน จนขึ้นเป็นผู้ว่าการมณฑล จากนั้นจึงย้ายไปเป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ประจำมณฑลเจ้อเจียง (ในจีนเลขาธิการพรรคฯ ประจำมณฑลใหญ่กว่าผู้ว่าการมณฑล) จนในที่สุดก็ได้ขึ้นเป็นเลขาธิการพรรคฯ ประจำมณฑลเซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นหัวใจทางเศรษฐกิจของจีน... ณ จุดนี้ สี่จิ้นผิงกลายเป็นลูกผู้นำรุ่นแรกเพียงคนเดียวที่มีประสบการณ์ทั้งด้านการทหาร การทำงานในชนบทตั้งแต่ในระดับล่าง จนถึงการบริหารงานในมณฑลยุทธศาสตร์และมณฑลเศรษฐกิจ... เมื่อถึงวันที่กลับเข้ากรุงปักกิ่ง เขาจึงกลับมาในฐานะ “รัชทายาท” ที่พร้อมขึ้นแทน

ผู้นำสูงสุดของจีน

ศาสตราจารย์ได้ให้ความเห็นกับท่านทูตสหรัฐฯ ว่าเท่าที่เขาได้สัมผัส ตัวสีจิ้นผิงเองไม่ใช่คนเรียนเก่งหรือไอคิวสูง และสีจิ้นผิงเองก็รู้จักตัวเองดี เขาจึงรู้ว่าทางก้าวหน้าที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเขา ไม่ใช่การเป็นพ่อค้า ปัญญาชน หรือหนีไปทำงานเมืองนอก แต่คือการโตในระบบพรรคฯ ที่พ่อเขาได้ร่วมสร้างและร่วมทุกข์ร่วมสุขมา... สิ่งที่น่าสนใจและแสดงให้เห็นว่าคนคนนี้ “ไม่ธรรมดา” ก็คือ ความทะเยอทะยานที่จะวางแผนเพื่อให้ไปถึงจุดสูงสุด เมื่อมองย้อนกลับไปถึงหน้าที่การงานของสีจิ้นผิงในแต่ละขั้นตอน จะเห็นว่าเขาไม่พอใจอยู่แค่การรักษาเส้นสายในกลุ่มเพื่อนฝูงเดิมของพ่อเขาเท่านั้น แต่ยังต้องการขยายฐานอำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์ไปยังกลุ่มอื่นๆ ที่หลากหลายภายในพรรคด้วย

“คนเราไม่มีใครหลุดจากเงาอดีตของตนได้” และที่น่าสนใจก็คือ “สีจิ้นผิงเองก็ไม่ต้องการหลุดจากเงาอดีตนั้น” ... ขณะที่ศาสตราจารย์พยายามกระเสือกกระสนหนีจากเงาอดีตจนมาใช้ชีวิตในสหรัฐฯ สีจิ้นผิงกลับเลือกที่จะใช้ประโยชน์จากเงาอดีตที่ตนเกิดเป็นลูกผู้นำ... เขาต้องการแสดงให้เห็นว่า ทางเลือกที่ดีกว่าการ “วิ่งหนี” ระบบ ก็คือการ “เล่น” และ “โต” ไปกับระบบนั่นเอง

ศาสตราจารย์เล่าว่า “แต่ไหนแต่ไรมา สีจิ้นผิงเป็นคนขี้มง่าย แต่ภายใต้รอยยิ้มนั้น เขาเป็นคนที่อ่านยากมากคนหนึ่ง... คนคนนี้ไม่เคยเปิดไฟในมือจนกว่าจะจบเกม”